

REPUBLIKA MAKEDONIJA
MINISTERSTVO ZA NAUKA

PREDLOG- PRIJAVA ZA FINANSIRANJE NA
NAU^NO-ISTRA@UVA^KI PROJEKTI
Obrazec OB-1*

NASLOV NA PROJEKTOT:

FIBRINOLITI^KA AKTIVNOST NA KRVTA KAJ PACIENTI SO ORALNO-HIRUR[KI
INTERVENCIJI

POTESNO PODRA^JE:

KOAGULACIJA

VID NA ISTRA@UVANJE:

a) fundamentalno **b) primeneto** v) razvojno
g) soodvetna kombinacija

GLAVEN ISTRA@UVA^:

Prof. d-r Stojanka Kostovska

INSTITUCIJA:

Republi~ki zavod za Transfuziologija

ODGOVORNO LICE NA INSTITUCIJATA:

Nau~. sor. d-r M. Blagoevska

DRUGI INSTITUCIJI - U^ESNICI VO ISTRA@UVANJE:

JZO STOMATOLO[KI KLINI^KI CENTAR
Klinika za oralna hirurgija

TRAJANJE NA PROJEKTOT:

od 2000
do 2003

CENA NA ^INEVANJE NA PROJEKTOT (vo denari):

a) za prvata godina:
b) za cel period:

ADRESA NA PREDLAGA^OT:

Republi~ki Zavod za transfuziologija - Skopje

telefon: (091)147-403; 231-634

telefaks: 119-227

MESTO I DATUM NA PODNESUVANJE NA PREDLOGOT:

Skopje, 18. 05. 2000

GLAVEN ISTRA@UVA^:

Prof. d-r Stojanka Kostovska
sor. d-r M. Blagoevska

ODGOVORNO LICE NA USTANOVATA:

Nau~.

1. KRATKA SODR@INA NA PROJEKTOT* :

* Obrazec OB-1 se dostavuva vo tri primeroci
* Po potreba upotrebete dopolnitelen list

a) Na makedonski jazik

Sistemot na hemostaza, kako integralen element na homeostatskiot mehanizam, neposredno u~estvuva vo procesot na odr`uvaweto na funkcionalniot integritet na organizmot, direkno vo procesite na obnovuvaweto na tkivata posle trauma, kako i pri slo`enite mehanizmi na vospalitelnite procesi.

Hemostazata pretstavuva fiziolo{ki proces koja, vsu{nost e odgovor na povredenite krvni sadovi za da se spre~i krvozagubata i prekumeroto krvavewe.

Normalnata hemostaza e su{testven pokazatel za zaedni~kata funkcija na vaskularnoto korito i hemostatskiot sistem . So toa se ostvaruva primarnata zada~a - da se odr`i krvta vo te~na sostojba, se do momentot koga }e se pojavi potreba od zapirawe na krvaveweto, kako i nastojuvaweto da se za~uva integritetot na vaskularniot sistem.

Te~nata sostojba na krvta i nejzinite specifi~ni karakteristiki se proizvod na postojanata dinami~ka ramnote`a me|u fibrinskata produkcija i degradacija, odnosno koagulacijata i fibrinolizata.

Sovremenite soznanija za hemostazata i davaat posebno indikativna uloga na fibrinolizata (1, 8, 11, 17). Za toa od kade poteknuva fibrinoliti~kata aktivnost na krvta mnogu se diskutiralo, a kako naj~esti primeri, se naveduvaat intezivnata fizi~ka aktivnost, stresot, venskata okluzija ili vedna{ po umirawe.

Prilog br. 1**b) Na angliski jazik****Prilog br. 2****2. KLU^NI ZBOROVI****a) Na makedonski jazik**

Test na venska staza, tkiven aktivtor na plazminogenot (t-PA), inhibitor na tkivniot aktivator na plazminogenot (PAI- 1); fibrinoliza; hemoragija; stres.

b) Na angliski jazik

Test of venous stasis; tissue type of Plasminogen Activator ; Plasminogen Activator Inhibitor-1; fibrinolysis; Hemorrhage; stress.

3. OPIS NA SOSTOJBATA I STEPENOT NA SOZNANIJATA VO SVETOT I KAJ NAS VO OBLASTA, PODRA^JETO NA KOE PRIPA\A PROEKTOT:

Ovaa oblast e relativno slabo proučuvana vo svetot. Poveje podatoci ima za majornata hirurgija i vlijanieto na stresot na promenata na parametrite vo fibrinolitičkiot sistem, no za oralnata hirurgija tie se oskudni (9, 10, 14). No imajji vo predvid i toa deka sistemot na fibrinoliza e proučuvan relativno kuso vreme (poslednive 20-ina godini), razbirlivo e zošto nema mnogu rerefenci za ovaa oblast. No faktot deka veje postojat takvi (17, 18, 19,) dovolno vleva nade` deka je se dobijat rezultati koi je imaat ne samo dijagnostičko i prognostičko, tuku i terapisko znaewe.

Sovremenite naučni soznanija uka`uvaat deka zgolemenite vrednosti na tPA i PAI-1 mo`e da poslu`at kako najsenzitivnite markeri za vitalnata reakcija kon hirurškiot stres (15, 21) odnosno hirurškata trauma i modificiraniot efekt na bolkata se pričina za inicijacija na mo`nite komplikacii, kako što se infekcijata i hemoragijata, a kako posledica na aktivacijata na humoralnite supstanci: prostaglandinot, kininot, leukotrenot, interleukinot-1, kako i tumor nekrotičniot faktor.

Prilog br. 3

4. DOSEGA[NI REZULTATI OD SOPSTVENITE ISTRA@UVAWA:

Našite istra`uvawa od ovaa oblast, se vo pomali razmeri vo smisol na analizirawe na parametrite na fibrinolitičkiot sistem na krvta vo tekot na oralno hirurškite intervencii.

Bidejji dosegašniot istra`uvački materijal ne be`e vo mo`nost statistički da bide obrabotuvan, ne sme vo sostojba da precizirame konkretni zaklučoci spored dobienite rezultati.

5. POVRZANOST NA PREDMETOT NA ISTRA@UVAWE SO DRUGI PREDMETI, OBLASTI NA ISTRA@UVAWE

Sistemot na fibrinoliza, vo sklop na hemostazata, kako prirodna ravnote`a meju trombozata i trombolizata, e povrzan so site delovi na šiviot organizam kaj cicašite. Do sekoja kletka stignuva krven sad, koj ja hrani kletkata i go ovozmo`uva nejjiniot metabolizam. Prema toa ako nastapi tromboza ili hemoragija doa|a do oštetuvawe na istata. Pokraj mnogu disciplini od medicinata, oralnata hirurgija, kako del od opštata hirurgija ima mnogu dopirni točki so koagulacijata i fibrinolizata, kako i ostanatite disciplini od stomatologijata.

Povrzanosta na našiot projekt so drugi oblasti proizleguva od našite zacrtani celi koi odat vo prilog na novi aspekti na ovaa problematika, kako i pravilno naso`uvawe na interdisciplinarnata sorabotka na stomatologot specijalist

oralen hirurg i koagulacionistite determiniraj}i posoodveten terapiski priod i tretman.

6. CELI NA PREDLO@ENOTO ISTRA@UVAWE:

6.1. Da se ispitaat predlo`enite parametri od koagulacijata i fibrinolizata pred i po operativnite intervencii vo oralnata praznina.

6.2. Da se prosledat krvniot pritisok i pulsot kako mo`ni objektivni parametri za manifestacija na stresot.

6.3. Da se napravi korelacija me|u laboratoriskite analizite pred i po operativnata intervencija.

6.4. Vrz osnova na dobienite rezultati da se izvle~at zaklu~oci za eventualnata upotreba na lekovi so cel da se prevenira pojavata na hemoragi~en sindrom, kako rezultat na naru{uvawe na koagulacijata ili fibrinolizata.

6.5. Da se ispita i eventualno da se doka`e hipotezata za povrzanosta na stresot so hemoragi~niot sindrom postoperativno po oralnite hirur{ki intervencii, vrz osnova na dobienite rezultati na laboratoriskite testovi i objektivnite parametri (TA i puls).

7. O^EKUVANI REZULTATI OD ISTRA@UVAWETO:

Vrz osnova na dosega{nite soznanija za sistemot na koagulacija i fibrinoliza, kako i na sepak oskudnite literaturni podatoci, o`ekuvame da dobieme pozitivna korelacija vo nasoka na aktivacija na fibrinolizata kaj zdravite ispitanici, osobeno so testot na venska staza i testot za t-PA.

Mo`ni se i rezultati vo hipertromboti~na nasoka - la~ewe na PAI - 1 od endotelot so TVS (test na venska staza) {to }e rezultira so hemoragi~en sindrom kako posledica na lokalno stvarawe na intravaskularni trombi.

8. METODOLOGIJA NA ISTRA@UVAWETO:

8.1. Skrining testovite na hemostazata }e se rabotat so standardna tehnika na koagulacija, so Berhing coagulation timer (BCT), kompjuteriziran, sofisticiran, sodremen aparat za koagulacija.

8.2. Agregacija na trombociti po standardniot metod na Bom.

8.3. Parametrite od fibrinolizata (t-PA i PAI-1) }e se rabotat so ELISA metod, isto taka kompjuterski.

8.4. Test na venska staza (TVS) po metod na Nilsson I M, Robertson B.

8.5. Evidentirawe na TA i puls pred, vo tekot i neposredno po oralno hirur{kata intervencija.

9. OSNOVEN PLAN NA ISTRA@UVAWETO I O^EKUVANI REZULTATI OD SEKOJA FAZA NA ISTRA@UVAWETO* :

- 9.1. Vo tekot na prvata godina }e se izvr{i:
 - pribirawe na stru~na literatura od doma{ni i stranski avtori i prevod na istite.
 - izработка na anketni listovi i formulari.
 - }e se napravi izbor na pacienti za operativni oralno hirur{ki intervencii.
 - }e se izvedat istite kaj 110 pacienti.
 - }e se zemat primeroci krv za laboratoriska analiza pred i po intervenciite i distribucija na istite.
 - }e se sledat pacientite postoperativno.
- 9.2. Vo vtorata godina }e se prodol`i so istite aktivnosti kako i prvata godina, osven izработка na anketni listovi.
- 9.3. Vo tretata godina pokraj navedenite aktivnosti vo to~ka 9.1 i 9.2 (operativni oralno hirur{ki intervencii kaj 80 pacienti), }e se soberat dobienite rezultati od laboratoriskite analizi, }e se napravi nivna statisti~ka obrabotka , kako i nivno pretstavuvawe i donesuvawe zaklu~oci.

10. KORISNICI NA ISTRA@UVA^KITE REZULTATI, NA^IN NA PRENESUVAVE I PRIMENA NA ISTITE

Dobienite rezultati i zaklu~oci od ispituvawata na predvideniot projekt }e im bide od korist vo sekojdnevната praksa na stomatolozite specijalisti od oralna i maksilofacijalna hirurgija kako i na specijalistite transfuziolozi.

O~ekuvame deka }e se dobie pojasna slika za aktivnosta na fibrinoliti~kiot sistem na krvta vo tekot na oralnite operativni intervencii so {to bi se ovozmo`ilo formirawe na doktrinaren stav vo ova oblast so istovremena mo`nost za aplikativna primena.

* Po potreba upotrebete dopolnitelen list

11. ODNOS NA ISTRA@UVA^KITE REZULTATI SPREMA ZA[TITATA I UNAPREDUVAWETO NA @IVOTNATA I RABOTNA OKOLINA, ODNOSNO KVALITETOT NA @IVOTOT

12. ODNOS NA ISTRA@UVA^KITE REZULTATI SPREMA ODBRANATA

13. MATERIJALNO-TEHNI^KITE USLOVI ZA REALIZACIJA NA PROEKTOT SO KOI RASPOLAGAAT INSTITUCIITE U^ESNICI:

Vo realizacijata na proektot }e se koristi raspolo`ivata oprema i instrumenti od slednite institucii:

13.1. Oddelot za hemostaza i tromboza pri Republi~kiot zavod za transfuziologija, pri Medicinskiot fakultet - Skopje:

- VST koagulometar
- Organon - mikro-ELISA sistem (TEK TIME)
- Cobas mikross - broja~
- Agregometar

13.2. JZO Stomatolo{ki Klini~ki Centar pri Stomatolo{kiot Fakultet vo Skopje: Klinika za oralna hirurgija, Klinika za dentalna patologija i terapija, Rendgenolo{koto oddelenie:

- oralno hirur{ki operativen instrumenti
 - potro{en materijal (anestetik, materijali za definitivno polnewe,
- fiziolo{ki rastvor, gaza, RTG filmovi i dr).

14. ME\UNARODNA DIMENZIJA NA PROEKTOT:

Predlo`eniot problem vo proektot e od me|unarodni razmeri i so realizacija na postavenite celi bazirani na principite na sovremenata koagulacija }e se pribli`ime do svetskite trendovi vo re{avaweto na problemot na prodol`enite krvarewa posle oralno hirur{ki intervencii.

Proektot }e pridonese za z bogatuvawe na znaewata i razmena na iskustva od ova a oblast. So u~estvo na me|unarodni kongresi od oblata na transfuziologijata i stomatohirurgijata }e se ovozmo`at kontakti so drugi institucii od stranstvo so cel da se prodlabo~i ponatamo{nata sorabotka.

15. GLAVEN ISTRA@UVA^--ODGOVORNO LICE NA PROEKTOT:

Ime i prezime: Prof. d-r. Stojanka Kostovska d-r.sci.
Nau~no/nastavno-nau~no zvawe: vonreden profesor po transfuziologija,
Ustanova*: Republi~ki Zavod za Transzfuziologija pri Medicinskiot fakultet vo Skopje
Objaveni trudovi vo poslednite 5 godini:

Prilog br. 4

Poblizok opis na istra`uva~kite aktivnosti vo ramkite na proektot:

- }e ja organizira celokupnata aktivnost vo vrska so izveduvaweto na proektot,
- }e sorabotuva i }e vr{i konsultacii so site sorabotnici vo proektot,
- }e ja naso~uva metodologijata na rabota,
- }e ja kontrolira izvedbata na laboratoriskite analizi na primerocite krv pred i po
 - oralno hirur{kite operativni intervencii,
- }e gi tolkuva dobienite rezultati od laboratoriskite analizi,
 - }e ja koordinira rabotata vo vrska so statisti~kata obrabotka i pretstavuvawe na istite ,
- }e vr{i oformuvawe na finalnite zaklu~oci,
- }e izrabotuva i dostavuva godi{ni izve{tai do resornoto ministerstvo.

16. SORABOTNIK- ISTRA@UVA^ NA PROEKTOT* :

Ime i prezime: Prof.d-r Jordan Janev d-r. sci
Nau~no/nastavno-nau~no zvawe: Redoven profesor na predmetot oralna hirurgija
Ustanova** : Stomatolo{ki Fakultet Klinika za oralna hirurgija pri JZO Stomatolo{ki Klini~ki Centar
 - Skopje

Objaveni trudovi vo poslednite 5 godini:

Prilog br. 5

* Za penzioniraniot nau~en rabotnik pokraj ustanovata vo koja rabotel, da se nazna~i deka e penzioner

* Za sekoj sorabotnik-istra`uva~ upotrebete dopolnitelen list

** Za penzioniraniot nau~en rabotnik pokraj ustanovata vo koja rabotel, da se nazna~i deka e penzioner

Poblizok opis na istra`uva~kite aktivnosti vo ramkite na proektot:

- }e sorabotuva so glavniot istra`uva~ vo vospostavuvawe na metodologijata na rabotata,
- }e u~estvuva vo izveduvaweto na poopse`nite operativni oralno hirur{kite intervencii,
- }e vr{i kordinacija i kontrola pri izveduvaweto na operativnite intervencii,
- }e dava sugestii na mladite istra`uva~i vo izveduvawe na operativnite intervencii so cel za pomalo tkivno maltretirawe i spre~uvawe na krvarewe,
- soveti I povremeni konsultacii so sorabotnicite,
- }e poso~uva izbor na metod za statisti~ka obrabotka na rezultatite.

Prof. d-r. Jordan Janev d-r. sci

(Svoera~en potpis na sorabotnikot
istra`uva~)

16. SORABOTNIK-ISTRA@UVA^ NA PROEKTOT*:

Ime i prezime: as.m-r. d-r. Elizabeta Todorovska

Nau~no/nastavno-nau~no zvawe: Asistent magister po transfuziologija

Ustanova** : Republi~ki Zavod za transfuziologija, Medicinski fakultet
Skopje

Objaveni trudovi vo poslednite 5 godini:

Prilog br.6

Poblizok opis na istra`uva~kite aktivnosti vo ramkite na proektot:

- }e gi izvr{uva rabotnite zada~i od glavniot istra`uva~
- }e u~estvuva vo sproveduvaweto na laboratoriskite analizi na zemenite primeroci krv pred i po oralno hirur{kite intervencii,
- }e sorabotuva so drugite u~esnici vo proektot,
- }e u~estvuva vo obrabotka na rezultatite od laboratoriskite analizi.

Mr. d-r. E. Todorovska

(Svoera~en potpis na sorabotnikot istra`uva~)

* Za sekoj sorabotnik-istra`uva~ upotrebete dopolnitelen list

** Za penzioniraniot nau~en rabotnik pokraj ustanovata vo koja rabotel, da se nazna~i deka e penzioner

16. SORABOTNIK- ISTR@UVA^ NA PROEKTOT* :

Ime i prezime: As. d-r Ivona Kova~evska

Nau~no/nastavno-nau~no zvawe: Asistent po predmetot Bolesti na zabite i endodontot

Ustanova :** Stomatolo{ki Fakultet - Klinika za dentalna patologija i terapija pri

JZO Stomatolo{ki Klini~ki Centar - Skopje

Objaveni trudovi vo poslednite 5 godini:

Prilog br. 7

Poblizok opis na istra`uva~kite aktivnosti vo ramkite na proektot:

- }e u~estvuva vo izborot na pacientite,
- }e popolnuva anketni listovi,
- }e izveduva priprema i sanacija na zabaloto kaj site pacienti,
- }e u~estvuva vo obrabotkata na rezultatite,
- }e u~estvuva vo pribirawe na stru~na literatura i prevod na istata.

As. d-r Ivona Kova~evska

(Svoera~en potpis na sorabotnikot istra`uva~)

17. SORABOTNIK-MLAD ISTR@UVA^ NA PROEKTOT* :

Ime i prezime: As. d-r Cena Dimova

Ustanova :** Stomatolo{ki fakultet - Klinika za oralna hirurgija pri

JZO Stomatolo{ki Klini~ki Centar - Skopje

* Za sekoj sorabotnik-istra`uva~ upotrebete dopolnitelen list

** Za penzioniraniot nau~en rabotnik pokraj ustanovata vo koja rabotel, da se nazna~i deka e penzioner

* Za sekoj sorabotnik-mlad istra`uva~ upotrebete dopolnitelen list

** Se popolnuva za vrabotenite istra`uva~i

Nastavno-nau~na institucija na koja gi realizira postdiplomskite studii:

Stomatolo{ki fakultet pri Univerzitetot " Sv. Kiril i Metodij " - Skopje

Godina na otpo~nuvawe na postdiplomskite studii: 1993 / 94 god

Raboten naslov na magisterskiot trud:

" KLINI^KA EVALUACIJA NA FIBRINOLITI^KATA AKTIVNOST
NA KRVTA PRI ORALNO HIRUR[KI INTERVENCII "

Kratka biografija:

Vo tekot na 1999 / 2000 god i se odobri izrabotka na magisterski trud pod naslov:

" KLINI^KA EVALUACIJA NA FIBRINOLITI^KATA AKTIVNOST NA KRVTA PRI ORALNO HIRUR[KI INTERVENCII "

Prilog br. 8

Poblizok opis na istra`uva~kite aktivnosti vo ramkite na proektot:

- }e u~estvuva vo izborot na pacienti za operativni intervencii,
- }e popolnuva anketni listovi,
- }e izveduva operativni oralno hirur{ki intervencii,
- }e organizira zemawe na krv za analiza pred i po intervenciite,
- }e gi sledi pacientite postoperativno,
- }e gi sobira i obrabotuva rezultatite,
- }e u~estvuva vo pribirawe na stru~na literatura od doma{ni i stranski avtori

i prevod na istite.

As. d-r Cena Dimova

(Svoera~en potpis na sorabotnikot-mlad istra`uva~)

17. SORABOTNIK-MLAD ISTRA@UVA^NA PROEKTOT*:

Ime i prezime: d-r Violeta Dejanova

Ustanova** : Republi~ki Zavod za Transfuziologija pri Medicinskiot fakultet-Skopje

Nastavno-nau~na institucija na koja gi realizira postdiplomskite studii:

Medicinski fakultet pri Univerzitetot Sv Kiril i Metodij"

Godina na otpo~nuvawe na postdiplomskite studii : 1997

Raboten naslov na magisterskiot trud:

BREMENITE ,, HEMOSTATSKI RASTROJSTVA PRI
I ONIE SO EPH GESTOZI,,

* Za sekoj sorabotnik-mlad istra`uva~ upotrebete dopolnitelen list

** Se popolnuva za vrabotenite istra`uva-i

Kratka biografija:**Curriculum vitae**

Violeta Dejanova, doktor po medicina.
 Rodena 1970 godina vo Republika Makedonija (po nacionalnost makedonka).
 Diplomirala na Medicinski fakultet, Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, Skopje, Republika Makedonija, vo 1996 godina. Vrabotena vo Republi~ki Zavod za Transfuziologija, Medicinski fakultet, vo Skopje vo 1997. Zapi{ala postdiplomskite studii na Medicinskiot fakultet vo Skopje vo 1997 godina. Na specijalizacijata po transfuziologija od 1998 godina vo Republi~kiot zavod po Ttransfuziologija. U~estvuvala i go zavr{ila kursot ,,Obezbeduvawe kontrola na kvalitetot vo Transfuzionata Medicina ,, organiziran od Evropskata {kola za Transfuzionata Medicina, odr`an vo Dubrovnik (23-24 april 1998 godina), Hrvatska. Kako student u~estvuvala na dva kongresa so trudovi , a pokasno kako lekar na dva kongresi vo stranstvo i eden`an vo zemjata. Sorabotuvala vo dva nau~ni proekti (1. Istra`uvawe na mo`nostite za sozdavawe I upotreba na sopstveni test sistemi vo imunohemisko opredeluvawe na supstanciite, 2. Avtoimun odgovor kako patogenetski mehanizam na trombozata).

Prilog br. 9**Poblizok opis na istra`uva~kite aktivnosti vo ramkite na proektot:**

- }e u~estvuva vo sproveduvaweto na laboratoriskata analiza na zemenite primeroci krv pred i po oralno hirur{kite operativni intervencii,
- }e popolnuva anketni listovi za ispitanicite
- }e gi sobira i obrabotuva rezultatite od izvr{enite laboratoriski analizi,
- }e u~estvuva vo pribiraweto na stru~nata literatura od doma{ni istranski avtori i prevod na istata.

d-r. V. Dejanova

 (Svoera~en potpis na sorabotnikot-mlad istra`uva~)

17. SORABOTNIK-MLAD ISTRA@UVA^ NA PROEKTOT* :

Ime i prezime: d-r Edvard Janev
 Ustanova** : JZO Stomatolo{ki Klini~ki Centar , Klinika za oralna hirurgija

Nastavno-nau~na institucija na koja gi realizira postdiplomskite studii:

Stomatolo{ki Fakultet pri Univerzitetot " Sv. Kiril i Metodij " - Skopje

* Za sekoj sorabotnik-mlad istra`uva~ upotrebete dopolnitelen list

** Se popolnuva za vrabotenite istra`uva~i

Godina na otpo~nuvawe na postdiplomskite studii: 1997 god.

Raboten naslov na magisterskiot trud:

Kratka biografija:

Roden e vo Skopje vo 1972 god. Sredno obrazovanie zavr{il vo MUC " Pan~e Kara|ozov " vo Skopje vo 1990 god., a na Stomatolo{kiot fakultet vo Skopje diplomiral vo 1995 god. Aktivno se slu`i so angliskiot jazik. Posle obavuvaweto na zadol`itelniot lekarski sta` vo 1996 god., go polo`il stru~niot ispit. Na Klinikata za oralna hirurgija pri Stomatolo{kiot Klini~ki Centar se vrabotil vo 1997 god., kako klini~ki lekar. Vo istata godina odobrena mu e specijalizacija po predmetot oralna hirurgija. Postdiplomskite studii na Stomatolo{kiot Fakultet vo Skopje od oblasta na oralna hirurgija gi zapi{uva vo tekot na u~ebnata 1997 godina.

Prilog br. 10

Poblizok opis na istra`uva~kite aktivnosti vo ramkite na proektot:

- }e izveduva oralno hirur{ki intervencii od sekojdnevnata kazuistika i }e asistira na site operativni intervencii,
- }e gi sledi pacientite post operativno,
- }e u~estvuva vo pribirawe na stru~na literatura kako i prevod na istata.

D-r Edvard Janev

(Svoera~en potpis na sorabotnikot-mlad istra`uva~)

18. CENA NA ^INEWE NA PROEKTOT:

a) Anga`iranost na istra`uva~ite (po broj na meseci):

ISTRA@UVA^	PRVA GODINA	VTORA GODINA	TRETA GODINA	VKUPNO
	Meseci	Meseci	Meseci	
Glaven istra`uva~				
Prof. d-r S. Kostovska d-r sci	12	12	12	36
Sorabotnici- istra`uva~i				
1. Prof. d-r J. Janev d-r sci	8	8	8	24
2. As. d-r E. Todorovska m-r sci	10	10	10	30
3. As. d-r I. Kova~evska m-r sci	3	3	3	9
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
Sorabotnici-mladi istra`uva~i				
1. As. d-r C. Dimova	10	10	10	30
2. D-r. V. Dejanova	8	8	8	24
3. D-r E. Janev	2	2	2	6
4.				
5.				
VKUPNO	53	53	53	159

b) Neposredni materijalni tro{oci (vo denari):

VID	PRVA GODINA	VTORA GODINA	TRETA GODINA	VKUPNO
Potro{ena energija, materijali i surovini				
Patuvawe zemjata vo				
Patuvawe stranstvo vo				
Dnevnici, terenski dodatoci i drugi nadomestoci				
Anga`irawe na eksperti				
Proizvodni i neproizvodni usluzi (informati~ki, PTT usluzi i sl.)				
Odr`uvawe na nau~no-istra`uva~ka oprema na				
Nabavka na nau~no-istra`uva~ka literatura				
Drugi tro{oci				
VKUPNO				

19. REKAPITULACIJA NA CENATA NA PROJEKTOT PO IZVORI NA SREDSTVA:

IZVORI NA SREDSTVA	PRVA GODINA	VTORA GODINA	TRETA GODINA	VKUPNO
Sopstveno u~estvo				
U~estvo na drugi institucii				
U~estvo na me unarodni institucii				
POBARUVAVE OD MINISTERSTVOTO ZA NAUKA				
VKUPNO				

**20. SOGLASNOSTI OD DRUGI TE INSTITUCII OD ZEMJATA, U^ESNICI VO
ISTRA@UVAWETO* :**

INSTITUCIJA:

- **Odgovorno lice na institucijata:** Prof. d-r D. Veleski d-r sci

- **Potpis na odgovornoto lice na institucijata i pe~at:**

INSTITUCIJA:

- **Odgovorno lice na institucijata:**

- **Potpis na odgovornoto lice na institucijata i pe~at:**

INSTITUCIJA:

- **Odgovorno lice na institucijata:**

- **Potpis na odgovornoto lice na institucijata i pe~at:**

* Za u~estvo na institucii od stranstvo se prilo`uva posebna dokumentacija

Prilog br. 1**Kratka sodr`ina na proektot:****Fibrinoliti~kata aktivnost na krvta kaj pacienti
so oralno hirur{kite intervencii**

Sistemot na hemostaza, kako integralen element na homeostatskiot mehanizam, neposredno u`estvuva vo procesot na odr`uvaweto na funkcionalniot integritet na organizmot, direktno vo procesite na obnovuvaweto na tkivata posle trauma, kako i pri slo`enite mehanizmi na vospalitelните procesi.

Hemostazata pretstavuva fiziolo{ki proces koja, vsu{nost e odgovor na povredenite krvni sadovi za da se spre~i krvozagubata i prekuernoto krvavewe.

Normalnata hemostaza e su{testven pokazatel za zaedni~kata funkcija na vaskularното korito i hemostatskiot sistem. So toa se ostvaruva primarnata zada~a - da se odr`i krvta vo te~na sostojba, se do momentot koga }e se pojavi potreba od zapirawe na krvaveweto, kako i nastojuvaweto da se za~uva integritetot na vaskularniot sistem.

Te~nata sostojba na krvta i nejzinite specifi~ni karakteristiki se proizvod na postojanata dinami~ka ramnote`a me|u fibrinskata produkcija i degradacija, odnosno koagulacijata i fibrinolizata.

Sovremenite soznanija za hemostazata i davaat posebno indikativna uloga na fibrinolizata (1,8,11,17). Za toa od kade poteknuva fibrinoliti~kata aktivnost na krvta mnogu se diskutiralo, a kako naj~esti primeri, se naveduvaat intezivnata fizi~ka aktivnost, stresot, venskata okluzija ili vedna{ po umirawe. Me|utoa, posebno e va`no da se potencira deka pojavata na patolo{ki promeni vo koja i da bilo od komponentite na hemostazata, pa i vo fibrinoliti~kiot sistem, odnosno naru{uvawata koi doveduvaat do dizbalans na hemostazniot ekvilibrium, rezultira so krvavewe ili tromboza.

Poznavaweto na specifi~niot tip i ja~inata na prodol`enoto krvavewe e re{ava~ko vo planiraweto na siguren i soodveten tretman (2,12). Vo prilog na namaluvawe na incidencijata na komplikaciite od prodol`eno krvavewe kaj pacientite hemofili~ari pri oralno hirur{kite intervencii (14) se naodite koi uka`uvaat deka so upotrebata na antifibrinoliti~kit sredstva potrebata od supstitucionata terapija kaj pacientite so hemofilija drasti~no e namalena.

Vo proektot se planira ispituvawe na slednive parametri:

1. broj na trombociti
2. protrombinsko vreme (Quick)
3. ARTT
4. trombinsko vreme (Hougje)
5. agregacija na trombociti
6. test na stimulirana venska staza

7. tRA

8. PAI-1

Ovie parametri }e bidat ispitani kaj 300 zdravi pacienti kaj koi }e se izvedat oralno hirur{ki intervencii od sekojdnevnata kazuistika, po slu~aen izbor. Vlijanieto na oralno hirur{kite intervencii vrz proaktivatorite na fibrinoliti~kiot sistem }e bidat oceneti so sledewe na laboratoriski testovi vo dva vremenski intervali:

-prvite laboratoriski analizi }e bidat zemani pred oralno hirur{kite intervencii i }e se smetaat za kontrolni,

-vtorite laboratoriski analizi }e bidat zemani neposredno po oralno hirur{kata intervencija.

-kako edinstveni objektivni parametri za fizikalniot odraz na stresot, tenzijata i pulsot }e bidat evidentirani pred oralno hirur{kata intervencija, posle apliciraweto na lokalna anestezija kako i neposredno po oralno hirur{kata intervencija.

BLOOD FIBRINOLYTIC ACTIVITY IN PATIENTS WITH ORAL-SURGERY INTERVENTIONS

The system of the hemostasis, as an integral element of the homeostatic mechanism, directly participates in the process of the maintenance of the organism's functional integrity, in the process of tissue regeneration, as well as in the complexed mechanisms of the inflamative process.

The hemostasis represents a physiological process, which is the actual response of the wounded blood vessels, in order to block the loss of blood and the excessive hemorrhage.

The normal hemostasis appears to be the essential indicator for the mutual function of the vascular trough and the hemostatic system. Thus, the primary task is being realized- to have the blood maintained in its liquid condition, until the moment when the necessity of the hemorrhage blocking appears, as well as to endeavor to keep the integrity of the vascular system.

The liquid condition of the blood and the specific characteristics represent a product of the constant dynamic balance between the fibrin production and degradation, which is the coagulation and the fibrinolysis.

The contemporary acknowledgements of the hemostasis emphasize the indicative role of the fibrinolysis (1,8,11,17). The question regarding the origin of the blood fibrinolytic activity has been discussed ever since, however the most common stated examples related to its origin refer to the intensive physical activity, the stress, vein occlusion or immediately after death.

Of the great importance is to emphasize that the appearance of the pathological changes in any of the components of the hemostasis, as well as in the fibrinolytic system, or the disorders which are responsible for the misbalance of the haemostatic equilibrium, result with hemorrhage or thrombosis.

The knowledge of the specific type and the strength of the prolonged hemorrhage are crucial in providing secure and appropriate treatment plan. (2,12) In regards to the decrease of the incidence of the complications of the prolonged hemorrhage in hemophilic patients that have undergone oral-surgical interventions (14) are the findings which show that the necessity of the substitutional therapy in hemophilic patients, has been drastically decreased after the application of the antifibrinolytic remedies.

The following parameters are planned to be examined in the project:

1. number of platelets
2. proplatelet time
3. APTT
4. platelet time (Hougje)
5. platelet aggregation

6. stimulated vein stasis test
7. tPA
8. PAI-1

These parameters will be examined in 300 healthy, chosen accidentally patients that will undergo the oral surgery interventions. The influence of the oral surgery interventions over the pro activators of the fibrinolytic system will be assessed with tracking laboratory test in two different time intervals:

- The first analyses will be taken before the oral surgery interventions and will be considered as control ones,
- The second analyses will be taken immediately after the oral surgery intervention.
- As the only objective parameters regarding the physical reflection of the stress, the pressure and the puls, will be evident before the oral surgery interventions, after the local anesthetic has been applied and immediately after the oral surgery intervention.